

Bandholz tábornok

Hármincöt esztendővel ezelőtt egy amerikai katonának szinte gondviselészerű szerep jutott Magyarország történetében. Rajta mulott, hogy az ország felbecsülhetetlen értékű kulturkincsekkel nem lett szegényebb. Neki köszönhető, hogy a tömérdek nemzeti vagyon elrablása után, ami elvégre pótolható volt, nem vesztettük el a pótolhatatlan magyar kincseket.

Harry Hill Bandholtz volt a neve ennek az amerikai katonának, aki egyike volt a négy tábornoknak, akik a megszálló hatalmak haderejét képviselték az első világháború után Budapesten s akik, naponta változó elnökséggel, mint katonai tanács próbáltak rendet teremteni főképen a román katonaság féktelen garázdálkodásával és rablásaival szemben.

Bandholtz tábornok pontosan hat hónapot töltött a magyar fővárosban, 1919 augusztus 11-től 1920 február 8-ig. Neve és emléke főképen azért maradt meg a magyar nemzet emlékezetében, mert 1919 október 5-én a Nemzeti Múzeum kincseit mentette meg a román katonáktól, akik 18 teherautóval álltak meg a Múzeum előtt, készen a magyar történelem legnagyobb fosztogatására. Az amerikai tábornok azonban ennél sokkal többet tett a hat hónapi magyarföldi tartózkodás ideje alatt. Ő volt az, akinek sikerült megakadályozni Budapest kiéheztetésének sátáni tervét, ő volt aki hadsegédével, Loree ezredessel egész csomó rablóvonatot tartóztatott fel és tett ártalmatlanná. Ő sürgette a győztes nagyhatalmaknál, hogy abban a felfordult világban, amely nem volt sem háború, sem béke, sem fegyverszünet, engedjék meg a magyaroknak, hogy valamilyen kormányfélélt alakítsanak s abba a kormányba beallítsanak egy minisztert, akinek ideiglenes jogkörrel az lesz a feladata, hogy próbálja összeegyeztetni a sokféle követelést és érdeket. Ő volt az, aki a királyi palotában levő irodájában, amely Ferenc József hálószobája volt olyankor, amikor a magyar fővárosban tartózkodott, valószínűleg halmozta a bárki által megmentett s odavitt értékeket, amik nélküle szintén a rablók zsákmányává lettek volna. Ott őrizte például azt a 40 felbecsülhetetlen értékű és pótolhatat-

EMLEKÉRE

VASVÁRY ÖDÖN

Iris:

1954
OCT.

54 OCT

1954

1
←

lan Corvinát, Hunyadi Mátyás király nagyhirű könyvtárának kézírásos köteteit, amiket azután könnyekkel a szemében adott át, mikor az elrablás veszedelme megszűnt.

Örökké emlékezetes marad a magyar történelemben az a jelenet, amikor a román katonáktól körülvevett Múzeum főbejárata előtt, szétvetett lábakkal, lovagló korbácsát két kezével háta mögött tartva, megállott, azzal, hogy szeretné látni, ki mer hozzányulni s ki meri levenni a Múzeum ajtajáról azokat a pecséteteket, amelyeket ő tett oda. Nem is történt semmi: a teherautók üresen álltak odébb és a pecsétet csak később, decemberben kerültek le az ajtóról.

A tábornok visszajött Amerikába, ahol később a washingtoni katonai kerület parancsnoka lett, Major General ranggal, de nem sokáig élt. A múzeumi jelenetkor 55 esztendő tábornok hat év multva, 1925-ben, 61 esztendő korában meghalt. Otthona Michigan államban volt, egy Constantine nevű kisvárosban.

A hálás magyar nemzet, Boross Jenő amerikai bankár és címzetes ezredes kezdeményezésére szobrot emelt neki 1936. augusztusában. A szobor úgy ábrázolta a tábornokot, ahogyan jellegzetes módon megállott a Múzeum előtt, szétvetett lábakkal, lovagló korbáccsal a háta mögött.

1949-ben, amikor már a kommunista uralom féktelenül garázdálkozott Budapesten, a szobrot eltávolították, azzal az ürüggyel, hogy "tisztításra" van szüksége, talapzata azonban évekig ott maradt. Nem kell mondanunk, hogy a "tisztításból" a szobor sohasem került elő. 1951 májusában azonban a talapzatot is eltávolították. Ekkor már magyarázkodásra sem volt szükség.

A professzoros megjelenésű, feszes, szemüveges tábornok melegszívű, talpig ember volt, mondják azok, akik budapesti napjaiban vele dolgoztak, az amerikai hadsereg méltó példája, Washington igazi katonája, aki római jellemű bajnoka tudott lenni az egyetemes testvériség amaz eszményeinek, amelyekre a sem bosszút, sem gyűlöletet nem ismerő Washington tanította nemzetét és hadseregét. Minden magyar állása emlékére!

2

